

SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR.
(Dohányutca 1. szám.)

Megjelenik minden csütörtökön, sokféle képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr.
Előfizetheti minden postahivatalnál és könyvtárban.
Hirdetések díja: 1 hasábos petit sor 7 uj kr.

KIADÓ-TULAJDONOS
AZ „ATHENAEUM”,
(Barátoktere 7. szám.)

H i r d e t é s e k.

Az „ATHENAEUM” könyvkiadó-hivatalában

(Pesten, barátok-tere 7. sz. a.) előfizethetni:

SZEGEDI BŰNKRÓNIKA

című, füzetekben megjelenő munkára, mely eredeti képekkel és rajzokkal, hiteles törvénytudományos okmányokkal és tárgyalási kivonatokkal, hű leírásokkal és nyomatékos cikkekkel legközelebb jelent meg.

A „Szegedi bűnkrónika” három ives negyed-rét-füzetekben fog megjelenni, időhöz nem kötve, de gyorsan egymásután. — Minden füzetben legalább is két kép lesz. — Tíz füzet képez egy folyamat.

A „Szegedi bűnkrónika” előfizetési ára: egyes füzetre 40 kr., egész folyamatra, vagy is 960 hasábra terjedő, és körülbelül 20 képpel ellátott tíz füzetre együtt 4 frt.

Vidéki előfizetőknek, ha egész folyamat megrendelnek, a „Szegedi bűnkrónika” egyes füzetei díjmentesen küldetnek meg. Egyes füzetek előfizetői azonban 10—10 kr-t mellékeljenek posta- és kezelési díjúl Gyűjtők minden tíz példány után egy tiszteletpéldányt kapnak.

1870. évi magyar királyi díj-sorsjegyek.

Főnyeremény: 250.000 frt, legkisebb nyeremény 104—200 frt.

Huzás 1870. évi augusztus 15-ikén.

Törvényesen bélyegzett részvényjegyek,

örvényesek mindaddig, míg rájuk egy 250,000 frt, 104—200 frtos nyeremények huszadrésze esett 7 forintjával,

10 darab 68 frt, 20 darab 135 frt.

Az összeg beküldése utalványnyal vagy postai utánvét mellett eszközölhető. Nyereményjegyzés ingyen.

Rothschild és társa,

TARTALOM.

Cikkek: „Solymos vára Aradmegyében.“ — „A zászló-anya.“ (Elbeszélés.) *Kazár Emiltől.* — „Floridai képek.“ — „Erdélyi képek.“ XLVI. Regényes utazás Hátszegvidéken. *Nemes Ödöntől.* — „Jupiter a magyarországi tót nép közt.“ *Hörk Józseftől.* — „Borzasztó ébredés.“ (Kaland) *Tóth Józseftől.* — „Kivonat egy rendőrönök naplójából.“ Közli: *Golenich Ferenc.*

— „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Ve-gyes közlemények.“

Képek: Solymos vára Aradban — Szörny-Parthe-nope; — tengeri farkas; — tengeri kalapács. (A „Flo-ridai képek“ című cikkhez.) — Priamus kérdése; — Páris ítéllete. (N. Ö. rajza a „Hátszeg vidéké“-hez.) — Sokrates. (A „Hátszeg vidéké“-hez.)

A „Hazánk s Külföld“ előfizetési feltételei:

Égész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Minden egész éves előfizető, ha csak évnegyedenként is fizet elő, 30 kr. csomagolási díj beküldése mellett megkapja „**Bem tábor-nok diadala**“ című, színes nyomású nagy műlapunkat; új előfizetők azon előnyben részesülnek, hogy „**Dobozi**“ „Zrínyi“ „Frangepán“ „Hunyady László bucsuja“ „Huszár-bravúr“ és „Guyon tábornok N.-Szombatnál“ című nagy műlapjainkat 1—1 frt 30 kr. csomagolási díj beküldése mel-lett kaphatják meg. Az előfizetési pénzek és postai utalványok a „Hazánk s Külföld“ kiadó-hiva-talának, barátok-tere 7. szám, címzendők.

A „Hazánk s Külföld“ kiadó-hivatala.

Uj don s á g o k.

* (Az országgyűlés) ülészaka hír szerint aug. 3-kán fejeztetnék be, 4-kén nyitnának meg az új ülészak, megtörténének a választások, aug. 6-kán pedig talán végbemehetne az elnapolás. Az országgyűlés újra szept. közepén ülne össze.

* (A miniszterelnök) ismét Bécsbe utazott, és szept. elejéig, mikor a delegációk kezdik meg működéseiket Pesten, ott is fog maradni. Bécs közelében egy náryi lakot bérelt ki, s egész családjal ott lakik.

* (Országos régészeti bizottság) alapítását hatá-rozta el a vallás- és közoktatási miniszter. E bizottság fődadata lesz az országban található régészeti emlékek megóvásáról gondoskodni. A bizottság szervezetét és hatáskörét meghatározó szabályzat elkészítésével Ipolyi kanonok bízott meg, ki e bizottság elnöki állására van kiszemelve.

* (A honvédség) annyira ki van képezve, hogy 120,000 ember 14 nap alatt harkészen lehet. Ezek közül 84,000 ember új rendszerű fegyve-rekkel, a többi pedig régi rendszerű fegyverekkel lesz fölfegyverezve. A napokban bizottságilag megvizsgálták az új lökészetsekereket és igen célszerűeknek találták. Mivel azonban a szekerek kétlóra mégis nagyon nehezek, úgy fognak beren-dezteni, hogy 22 helyett csak 12 ládácska löszert szállítsanak. Még így is minden szekér 60,000 töltényt szállít.

* (Új ötforintos bankjegyeket) készítenek Bécs-ben, melyen a szöveg német és magyar lesz. De ez nehezen fogja megszüntetni azon szükmarku-ságot, melylyel az osztrák nemzeti bank látja el a magyar fiók-bankintézeteket.

* (A közokt. miniszterium) az üllői uton levő 13. és 14. számú nagyobb telket legközelebb 113,000 frtért az egyetem számára megvásárolta. Jelenleg három épület áll e telteken, mely ter-mészetesen leromboltatik, s az egyetem egy része

számára helyiségek építtetnek. Ebből látható, hogy az új egyetemi épület sem fogja az egyetem összes alkat-elemét magába fölvehetni.

* (Dr. Schenzl Guidó) a budai főreáltanoda igaz-gatója, a magyarországi metereológia és földde-lejességi központi intézet igazgatójává nevezte-tett ki.

* (Haynald kalocsai érsek) legutóbbi pesti tar-tózkodása idején a muzeum igazgatóságának 10,000 frtnyi értékű földtehermentesítési köt-vénynt adott át, oly célból, hogy alapítványul szolgáljon a muzeum fűvészeti gyűjteményének sza-porítására.

* (A honvédsereg) szintén kap betegszállítószek-kereket Novák honvédtörzsorvos és Domanitzky főhadnagy s miniszteriális titkár, már kiküldettek a közös hadsereg új beteg szállítószekereinek megsemlélésére, és e tárgyban jelentés-tételre.

* (József főherceg) az egész országban szemé-lyesen fogja megtartani a honvédtiszti vizsgákat. E célból aug. 1-jén körutra indult és sorban meg-látogatandja Mosonyt, Pozsonyt és Kassát. Kis-érteiben vannak Henneberg b. alezredes, Vay gr. őrnagy és Kukovich százados.

* (Sikkasztás.) Löffler Ede, a hatvani posta-mester fia nagyban pénzelt Pesten, a mi gyanut ébresztett, annál inkább is, mert a hatvani vona-lon több pénzes levél elveszett. Ennek folytán elfogták, s szállásán több felbontott levelet s 620 frt készpénzt találtak. A sikkasztás 1500 frtra rug.

* (A duláregyesület lobogóját) Oberbauer Alajos készíti s aug. 15-én már teljesen elkészül. Kiállí-tásá meg fog felelni a kívánt igényeknek, s egyike lesz a legdíszesebb lobogóknak, melyek e nem-ben léteznek. Nehéz vörös, zöld s fehér selyem damasztból készül, hosszukás négyszög alakban. Közébe tiszta fehér, vörös és zöld nemzeti szine-k-től szegélyezve. Egyik oldalán Magyarország

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

31. szám.

Pest, 1870. Augusztus 4.

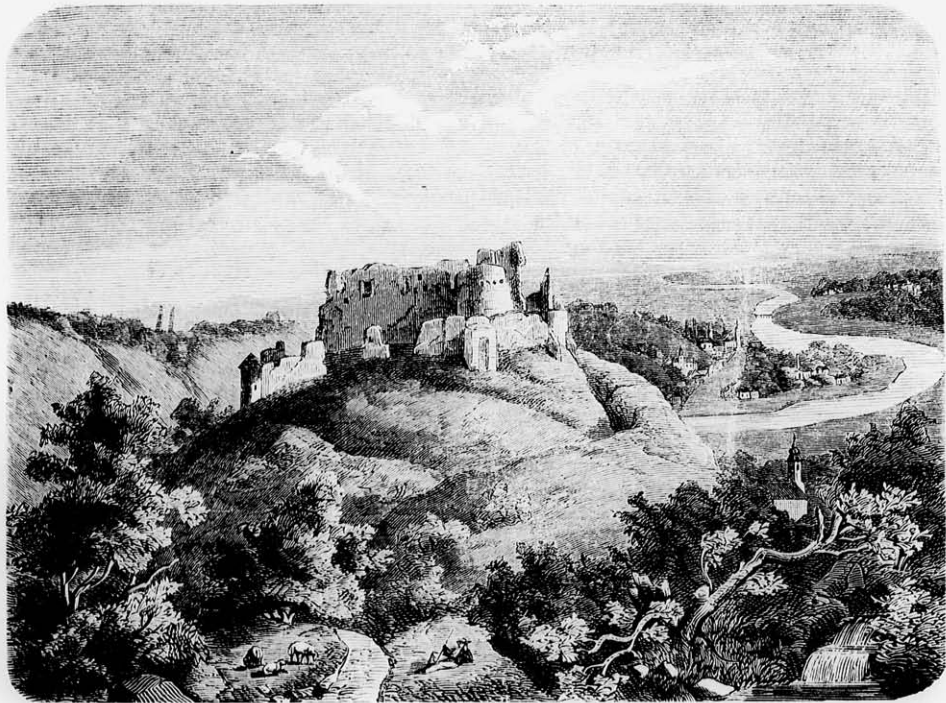
VI. évfolyam.

Solymos vára Aradmegyében.

Folyó évi szeptember elején lesz a magyar orvosok és természetvizsgálók aradi vándorgyűlése; alkalmoszerű tehát, ha e szép megyének történelmi és természeti nevezetességei közül többeket megismertetünk. Csak nem régen adtuk az aradmegyei Monyásza fürdő rajzát és ismertetését, most egyik regényes vár romját veszi az olvasó.

rohamosak, könnyű tutajok lebegnek, s a babonás oláh, ki a tutajt vezeti, félve tekint föl a felette meredező romlatag vár falaira.

Kissé nyugatra a vártól, a jobb parton a híres busujárárhely: Radna terül el hegyi zárdájával, s ezzel átellenben a képünkön is látható élénk Lippa városka, mely hajdan szintén meglehetősen erőség

Solymos vára Aradmegyében.

Solymos vára a Maros folyam jobb partján fekszik, magas bérc tetején, melynek aljába az erdélyi országút van bevágva. Magának a várnak falai, bár omladozottan, még nagy részben állanak. Lenn a völgyben kanyarog a Maros ezüst kígyója; sebes hullámain, melyek Solymos alatt különösen

gel bírt. Radnával hid kapcsolja össze. Lippa már a bánügyi parton fekszik. De közvetlen Solymos vár alatt is van egy helység, s ez a hasonnevű falu, melynek lakói jobbadán oláhok. Mind e helység, mind az egész uradalom a régi solymosi várhoz tartozott s most e vár elhagyott.

Solymos vára már természeti fekvésénél fogva is igen erős fészek lehetett, mert a bérc, melyre épült s melynek lábát a Maros mossa, igen meredek, elannyira, hogy keleti és déli oldalát megmászhatlan kősziklák képezik, a hegyek felől pedig kettős bástyásor és mély árok védelmezték. Voltak magas tornyai is, bár az idő s pusztító kezek már sokat leromboltak közülök.

Solymost, minthogy az erdélyi országot s a Maros fölött uralkodik, mindig becsben tartották s a Maros-völgy kulcsának tekintették. Hajdan fontos pont volt, s kivált miután Lippp török kézre került: Erdélynek ezen oldalról Solymos vár lön végbástyája.

1597-ben Solymos várát Jósika István bírta, majd a nagyevű Bocskay tulajdona lett s 1604-ik évben, midőn Bocskay ellen a bécsi udvar gyanura

kelt s birtokainak elvétele végett harcot kezdett, Bocskay többi várán kívül Solymos ellen is megindult a német. Bocskay azonban nemcsak Nagy-Kereki várát fölmenté az ostrom alól, hanem egyuttal Petz eszászári tábornokot is Álmosd és Diósd közt, Bihar megyében, egész népével együtt fölkoncolta.

Igy menekült meg Solymos vára az ostromtól. Bocskay halála után Solymos államtulajdonná lett, Rákóczy Zsigmond fejedelem pedig 4000 frtért elzálogosította Lugossy János várkapitánynak. Ezután mint végvár szolgált még II. Rákóczy Ferenc idejében is tanyázott benne kis kuruc őrség. A törökök kiűzetése után Solymos hadi jelentősége megszűnt, azért a vár pusztán hagyott s így dőlt romba. Jelenleg is a kinestár tulajdona.

A z á s z l ó - a n y a .

(Elbeszélés ama mesés korból.)

(Folytatás.)

Nemsokára Bem egyik hadosztálya vonult át a környéken. Ez kissé lehütötte ama izgalmakat, melyek a szászok és románok közt uralkodtak, s már-már fenyegetökké váltak.

Másrészt azonban az oroszok folytonosan előnyomultak és sok magyar család futott előlük békésebb helyekre. Így történt, hogy a környéket egyszerre menekültek népesíték meg, s ezek közt volt a báróné családja is, mely most a kastélyban lakott.

Alfréd báró egyszer csak azon vette észre magát, hogy csöndes lakhelyét egészen kiforgatták eredeti jellegéből. A vidékbeli menekültek legtekintélyesebbjei sokszor megfordultak a kastélyban, s a harcokról beszéltek. A nők tépést csináltak a sebesülteknek és a férfiakkal együtt politizáltak.

A báró boszankodott magában, de nem volt erélye, hogy nyilant felszólaljon. Azzal vigasztalta tehát magát, hogy nemsokáig tart az egész, s a harc is véget ér, meg lakhelye is vissza nyeri békés jellegét.

E közben a népfölkelés szervezése egyre folyt, s a székelyek lelkesültsége elősegíté a kétségbeesett munkát, mely határos volt a halálküzdelmekkel, de hősiességét egy pillanatra sem veszítette el.

A fölkelés ügyének vezetésével egy fiatal ezredes, Tátrai Miksa volt megbizva, egy vakmerő ember, ki az oroszok elleni harcban sokszor kitüntette már magát, s kit mindenütt lelkesülten fogadtak.

A környékbeli magyarság készséggel támogatta a fölkelést, s egyszerre ünnepélyre kezdett készülni. A székely fölkelők zászlójának fölcszentelése volt ez, azon zászlóé, melyet Ilona báróné himzett.

Az ünnepély színhelyeül a kis régi templom volt kitűzve, s az ünnepély napjára minden készület megtettek.

Alfréd báró nem szólt semmit. Némán tekintette az előkészületeket, és legkisebb ellenvetést sem tett az ellen, hogy az ünnepélyen neje lesz a zászló-anya. Oly közönyösnek mutatta magát, hogy senkinek sem jutott eszébe külön megkérdezni véleményét.

Pár nappal az ünnepély előtt Alfréd báró levelet kapott, melyet egy osztrák kapitány hozott el.

— Százados ur, — kérdezte a báró, — hogyan juthatott ön el ideig?

— A legkönyebben. Táborunk, s e helység közt nyoma sincs magyar csapatoknak. Azokat csak négy mértföldnyire túl, a hegyek közt lehet találni. Ott is mindössze 500 begyokorlatlan fölkelő van, kikkel Tátrai ezredes épen most vesződik. Egy osztrák hadtest néhány nap mulva már e vidéket is meg fogja szállni, hogy orosz csapatokkal egyesüljön.

A báró ezután felbontotta a levelet.

Midőn elolvasta, arca elhalványult, azután kigyult, szemeiben vad láng égett. Később pedig egy könyvet törült ki szemeiből.

— Százados ur, ön nagyon rossz hírt hozott nekem.

— Tudom báró ur. A boldogult utolsó pillanatában írónnal jegyezte föl az átadott sorokat, s a mi abból hiányzik, élő szóval mondtatom el. Ön atyja, magyar fegyverek által megsebesítve, még két óra hosszat szenvedett. A szolgálattelvő tiszt én voltam az ősz katoná mellett, s én fogtam föl karjaimba a sebesültet, míg önnek e búcsu-sorokat írta. Utolsó szavait is hozzám intézte, mert ő nem fog többé soha beszélni senkivel. Meghalt, s a csatáreán nyugszik.

— S én nyugodtan, pulyán élek itt, míg 60 éves atyám a haretéren leli halálát! — kiáltott hevesen Alfréd.

— Hogy történt a szegény öreg halála? — kérdezte később, csilapulva.

— Egy csapat gyalogságot vezényelt, melyet nemskóra magyar ínszárók rohantak meg, s a főhadtestől különszakítottak. Kar, kar ellen küzdött itt, s az öreg bárót egy hetyke fiatal tiszt rohanta meg, ki az egész csapatot vezényelte. Tátráinak hallottam nevezetnii, s katonai becsületemre mondom, sokkal jobb harcoknak látszott, hagysem illő volt hozzá egy öregot megtámadni. A báró azonban elvadultan küzdött. A magyar tiszt is megérezte kardját, mert fején megsebesült. De a seb csak gyöngö volt, s az ön atyjára halálos csapást hozott. Leomlott lováról, s tán a paripák patkói tapossák szét, ha e pillanatban segély nem érkezik, mely bennünket kiszabadított ugyan, de atyjának nem adhatta vissza az életet.

— Tátráinak hívták?

— Igen, s ezredes.

Alfréd leroskadt egy székbe, s kezeivel fedte el arcát, mert sírt. Néhány pillanat múlva fölugrott, s azt kérdezte a tiszttől:

— Mikorra reményli ön, hogy az osztrák csapatok idejének?

— Vasárnapra.

— Siessenek, mert én előkészületeket teszek elfogadásukra.

Ekkor esütörtök volt.

A tiszt olvágtatott, s Alfréd báró még sokszor elolvasta atyja utolsó sorait, mely így szólt:

„Te a veszélybea elhagyta! minket, s mindenki azt mondja, ellenségünk vagy. Én agg korom dacára harcba mentem. Uralkodomért ontom vére-met, s lüszkén, férfiasan várom a halált, mely néhány pillanat múlva örökre lecsukja szememet. Atyád.“

* * *

A szászok és románok, az osztrákok közeledtének hírére ismét mozgottak, s fenyegetve mondogatták, hogy a zászlószentelési ünnepély rosz

véget fog érni. Az izgatottság fokról-fokra emelkedett, és a kastélyban nem egyszer szóba hozták, hogy az ünnepélyt el kell halasztani. Ilona atyja azonban makacsul és nyersen ellenszegült. Mindazonáltal szombaton már megegyeztek, hogy abban hagyják az egész ünnepélyt, s egy suhancot küldtek el a négy mértföldnyire levő magyarokhoz, hogy tudósítsák, miszerint vasárnap ne jöjjen senki az ünnepélyre, mert akkoraj egy század készült megjelenni.

Alfréd báró delután fölkérte rokonait, hogy sietve távozzanak el, mert a nép ingerült a magyarok ellen.

— S ön itt marad Alfréd? — kérdezte a báró apósa.

— Igen. Nekem nincs okom menekülni.

E pillanatban a falu utcáján zaj és kiáltások voltak hallhatók. Mindnyájan az ablakhoz futottak.

A falubeliek egy megkötözött embert vezettek végig az utcán, szitkokkal és súlyos ütlegekkel illetve.

A báró kiszólt az ablakon s a történetek fölül kérdézősködött.

— Egy magyar kém ez! — kiáltott több hang.

— Már a második, — mondá egy másik hang, — kit ma a vidéken elfogtunk, s ki az osztrákok közeledtéről akarja a hirt megvinni.

— Üssétek agyon! — zúgtak a többiek.

Alfréd visszafordult neje szülőihez és annak rokoraihoz.

— Látnak önök, hogy itt az idő a menekülésre.

— Az égre! — kiáltott apósa, — egy pillanatra feledjen el minket, és szóljon a tömeghez, hogy kiméjlek meg a szerencsétlen foglyot.

Alfréd báró arca hideg és nyugodt maradt. Közönynyel fordította fejét az ablakhoz s ridegen tekintet a tömegre.

— Már késő, — szólt aztán, — mert agyon-ütötték. Láthatják önök, hogy itt az idő a menekülésre. Magam fogom önöket kísérni.

A nők siránkozni kezdtek, s legelsőben is ékszerekre gondoltak, melyet talán életüknél is jobban féltettek, s minden áron meg akartak menteni. A míg a szekerekbe fogtak, a nők a parkba futottak le, s a legfélreesebb részen egy bozót tövében ásták el az ékszereket.

Ilona segített nekik.

Midőn a parkból visszajött, léptei egy régi pavillon előtt vezették el, mely az utóbbi időben egészen elhagyott volt. A pavillonból egyszerre nevét hallja. Megállt és figyelt.

— Nagyságos asszonyom! — kiáltott egy pana-

szos hang, s Ilona az ablak rostélyai közt azon suhane arcát látta, kit néhány órával előbb a magyarokhoz küldtek.

— Hogyan kerültél te ide, s miért nem vagy dolgodon? — kérdezte szigorúan.

— A mint a kertek alatt mentem, két oláh legény rohant rám a bokrok közül. Megragadtak, megkötöztek s aztán a kertbe hoztak. Itt a báró ur várt rám, s pisztolyt tartott felém, agyonlövés-sel fenyegetve, ha kiáltok. Ekkor még jobban megkötöztek, s ide dobtak be. A báró ur pedig rám zárta az ajtót. Kötelékeimet kioldoztam, mert igen vágták húsomat és szorították csontomat. Én istenem! mért zárt ide a báró ur, és mért fenyegette életemet, s mért nem volt szabad nekem oda menni, a hova küldtek?

Ilona báróné elsápadt.

— És valóban a báró zárt ide?

— Ugy van, nagyságos asszonyom, — szólt a suhanc zemeit dörzsölve.

— Ne félj semmit. Töltsd itt esőndesen az éjt; reggelig csak tűrj, szegény fiú.

Ezzel a báróné fölment a kastélyba. Útközben folyvást azzal tépelődött, hogy mi fog itt történni? Azt tudta, hogy a zászlószentelési ünnepélyre Tátrai ezredes volt kirendelve egy századdal.

De mit jelent mind ez?

A kastély udvarán szülői, rokonai már kocsiban ültek.

— Én itt fogok maradni, — szólt Ilona.

— Távoznod kell, — szólt a báró. — Isten tudja, mi történhetik itt.

— Én nem hagylok el téged, — mond sötét tekintettel Ilona.

És nem is hagyta el. (Vége következik.)

Kazár E.

Floridai képek.

III.

A floridai tengeren tett halászati kirándulását szintén igen érdekesen írja le Poussielgue. Október 3-kán délután szálltam be — ugymond — a vízmedencével ellátott halászbárkába s ebben a padrone saját szobácskáját engedte át számomra, melyben a fáradság miatt leheveredve, csakhamar hallani kezdém körülöm a ráknemű rovatok (cancerelas) ezreinek kaparását, fűrészt, rágicsálását. Irtózatossá büzőik egészen megmételtyezi a szoba legét.

A beállott éjjel aztán oly mélyen aludtam, hogy ez iszonyatos rovarok lerágták szakállamat s körmeimet ujjaimról! Testemet összevissza mészakálták, mely tele lett vörös nyomokkal; megtámadták ruháimat is és csizamámat; ha meztelenen fekszem le, tán fölfaltak volna! Reggel azonban már egyet sem lehet látni. Eltűntek még a sötétben, mely kedvez pusztításainknak; bebujtak a hajó deszkázata és gerendázatainak hasadékaiba és lyukaiba, melyeket a szájukon kibocsátott maró és égető folyadék segélyével vájnak.

Maga a halászás eredménye igen fényes volt. Tengeri rákot töméntelen sokat fogtunk s ezek közt egyet, mely legalább három láb hosszú volt. E faj rokonnak látszik a francia partokon előforduló rákkal; színe ennek is kék, sárgás foltokkal, de e színek nem oly élénkek. Fogtunk ugynevezett tengeri tököket (platicarcinus) is, s pedig igen nagyokat s egy igen hatalmas, tuskés, nagyon gonosz rákfajt, melyet Cuvier Mithrax-nak nevez,

végegry rendkívüli alakú héjanc-puhányt, melyet azonnal lerajzoltam s mely, mészakáló szakgatott szikladarabhoz hasonlít. Ez a Parthenope fajhoz tartozik s én „Szörny-Barthenope“-nak neveztem el, a mit megérdemel s a mit — remélem — meg is fog tartani. (Lásd mai számunk tulsó lapján.)

Este harminc mértföldnyire voltunk a partoktól s ekkor a tengernek egy oly, negyven könyéknyi mély helyén vetettünk horgonyt, mely egészen el volt lepve hinárok s vizinövények által; e moszat némely helyen oly sűrű, hogy képes a vitorláshajót futtában megállítani. Hanem miként meggyőződtem róla, e növényzet nem hinár. Mivel még világos volt, esonakot bocsáttattam vízre, hogy megvizsgáljam az ocean ezen réjtjeit. Ez a növényzet (sargasse, Linné szerint: Fucus natus) a tenger felszínén él és tenyész, mint bizonyos fajú mohák az édes vizek tükrén; hosszú ágai, levelei, gyümölcsei vannak, de nincs semmi gyökere; hibásan hitték eddig, hogy ezen növények a tenger fenekén gyökereznek, honnan elszakadván, a víz felszínén uszálnak, mit megelélok azon körülmező, miként ugyanegy száron láthatni feketedő, már csaknem elhalt levelek mellett üde leveleket, ágakat, fakadó rüggyeket és bimbókat. A sargasse óriási, uszó növényzet! Az ocean réjtje némely helyen szép zöld, másutt sárgás; levelei, ágai s a vízbe lemerülő gyümölcsei egy kibonthatlan szövénnyé képeznek. Vannak itt ezenkívül a tengerfenéktől elszakadt moszatok és hinárok is, melyek egész lápokot képezve úsznak, vitetve az áramlat (Gulfstream) által; láthatni itt mindenféle: vörös,

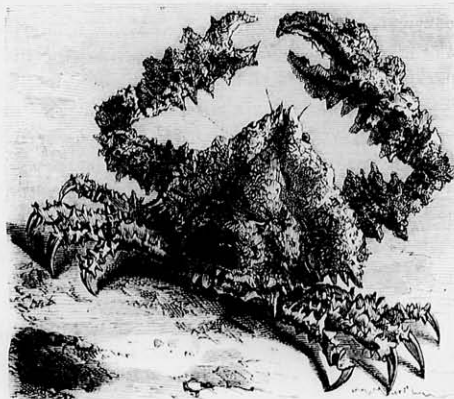
rózsaszín, aranyárga, ibolyaszín sat. növényzetet, de tulnyomó a szürkészöld.

Midőn az éj beállott, a halászat megkezdődött. Az ég derült, ragyogó csillagokkal teli volt.

A halászat igen bő zsákmányt nyújtott s én magam is fogtam mintegy tizenegyet halat, ezek közt egy *angyalt*, (*Squatina Dumerilii*, Cuvier), mely hal sárgás-barna, fehér és kék uszonyu s angyalnak visszatásztató alakja miatt gunyból neveztetik. Fogtam egy négylábu tengeri farkast is (nagyajku *Zoarces*, Cuvier,) mely annyira hánykódott és csapkodott, hogy a halászok gratuláltak erőmnek, miként képes voltam egymagam kihúzni. E nagyfejtű, ocsmány külsejű állatot azonnal lerajzoltam. (Lásd az alábbi második képet.)

Mintegy tizenegyet órai fáradság eredményeül halászaink hajónk vízmedencéjében mintegy négy

zok, cápát akartak fogni, s azért hosszú lánc végére erős horgot s arra darab húst erősítve ezt a tengerbe vetették. A lánc egyszerre csak zörögni kezdett s a hatalmas rángatások megingatták az előárbot, melynek csigájára volt csavarva. Négy férfi a láncot föl kezdette húzni a csavaros s egyszerre a hajó ormánya fölött valami iszonyatos állat ocsmány feje tűnt elő. A fogott hal nem cápa, hanem huszonnégy láb hosszú tengeri kalapács volt. Feje egészen olyan alakú, mint az ácsok kalapácsai s ennek két lapos végén van egy-egy sárgásan villogó kidülledt szem. Hosszukás szürke teste hosszú, fecskefark alakú uszonyban végződik. A szörny iszonyúan hánykódott, hatalmasan verte erős farkával a hajó oldalát, s hármas sor fogaival elharapni igyekezett a beleibe vágódott szigony vasnyelét, melynek csak karikája látszott ki torká-

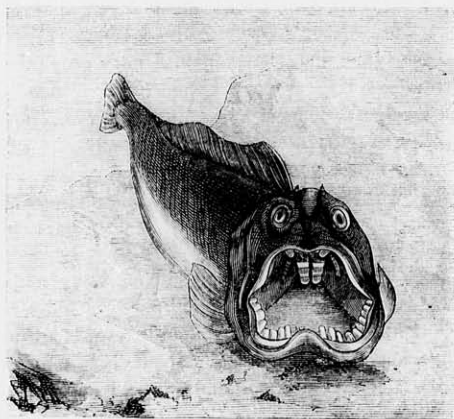

Szörny-Parthenope. (A „Floridai képek“-hez.)

száz darab élő s becsült fajú halat helyeztek el, melyeken a padrone egy nap alatt 2000 frankot nyert.

Mivel azonban cápák s más nagy ragadozó halak jelentek meg, e szerencsés halászat nem tarthatott tovább, elrészletyván innen a tőmენტelen jó falat. Én az egyik árbot aljában, köpenyembe burkolózva, leheveredtem s már jó darab ideje aludtam, midőn hangos láрма és lánc zörgés riasztott föl.

A keletkező szellő várását megútván a matró-

Tengeri farkas. (A „Floridai képek“-hez.)

ból. Rémitőn nyögött s minden erőködésre habos vért hányt ki, mely fehér hasán esorgott alá.

A tengeri kalapács egyike a legvérengzőbb s legveszedelmes ragadozó halaknak; a floridai vizekben, mely oly gazdag vízi szörnyekben, igen gyakran jön elő. E szép példányt hajósaink egész napon át függve hagyták a hajó ormányán, míg az élet egészen ki nem aludt belőle. Ime így bánunk az ily ragadozókkal; ez a tenger orgyilkosainak méltó büntetése.

Erdélyi képek.

XLVI. Regényes utazás Hátszegvidékén.

Hátszegvidéke!... Valahányszor e szót esendülni hallám: keblem vágytól hevült. Élvezni ohajtottam mind azt, mit a természet és az emberi

szellem Erdély ezen klaszszikus földjére összehalmozott, mely festőiségben Helvéciával, régészeti szempontból pedig Nápoly környékével vetélkedik.

Forró augusztusi nap volt, midőn utitársaimmal azon magaslatra juték, honnan a kies fekvésű Hátszeg városát gyönyörű vidékével beláthatám. A hegyi uton lehaladva, csakhamar elértük Hátszeget, hol uti fáradalmainkat is kipihenhetjük. Hátszeg sima térségen fekszik, átellenben a hóval borított csonka Retyezáttal, mely mint egy ősz király, méltóságos tekintettel néz alá s míg homlokát hamvas föllegek övezik: lábainál virágok feselnek s ezer változatban zeng a madársereg.

Hátszegről délnyugati irányban folytattuk utunkat, minthogy főcélunk Várhely megtekintése volt, mit harmadfél órai utazás után el is értünk, minck annyival is inkább örvendék, mivel az ut meglehetősen dögös volt. Itt a Torna család által szívélyesen fogadtatva, mindenk előtt a romba dült *Ulpia-Trajáná* mentünk megtekinteni. Valóban nagyszerű látvány terült szemünk elé: Dácia fővárosa romjaiban. Itt-ot egyes házak falai rejtélyes üregeivel 18 század mulva is néhány lábnyi magasságban még fönállanak. A nagy amphitheatrum páholyai és négy kapujával még mindig jól kivehető s földézi képzetünkbe a római nép ama szennyes játékszenvedélyét, mely oly sok vért szomjuzva, annyi életbe került. A romok közt itt-ott elszórva kiásott kőkoporsókat, vízvezető köveket és téglákat láthatni. *Ulpia-Trajana* romjainak egy részére Várhely község épült, még pedig a főváros köveiből; innen van, hogy majd minden ház oldalában láthatunk egy-egy fölírtos követ, kőoroszlánt vagy gyönyörű faragásu korinthi oszlopokat. Egyik oláh földmivesnél egy mozaik fürdő-talapot is láttam, de melyet a kíváncsi látogatók már eddig is igen megrongáltak, ugy hogy jelenleg az egész mozaik hossza egy ölnél többet nem tehet, szélessége pedig alig négy lábnyi.

A tudós világ figyelmét Várhely iránt azonban az 1823-dik év nyarán *Nopesa Elek* által fölfedezett két mozaik fürdő-talap költé föl leginkább. Ezek egyike (*Priamosz kérelme*) egész épségben látott napvilágot, másika azonban ásás közben némi sérülést kapott. A hir gyorsan terjedt s így rövid időn számos külföldi tudós sietett e becses és ritka régiség megtekintésére, sőt 1825-ben *Brasóban* azok rajza és tüzetes leírása is megjelent egy füzetben „*Abbildung von zwei alten Mosaiken, welche im Jahre 1823 zu Várhely im Hunyader Comitate entdeckte worden*“ címmel.

A mozaiképek egyike *Homer Iliaszából* azon jelenetet ábrázolja, midőn *Priamosz* király fia *Ajax* holttestét *Akhilleusz*tól kiadatni kéri. A csoportzat négy alakból áll. *Akhilleusz* (*Achilles*) egy törpe széken ül, vállán egyszerű köpenyvel,

mellette ezen fölírat *ΑΧΙΛΛΕΥΣ* (*Akhilleusz*). A második alak *Priamosz*, a mint leterdelve *Achilles* térdét átkulesolja. Öltönye sárga, testhe illő kabátból, zöld köpeny és vörösszínű nadrágból áll, melyet kék saru és sárga sisak egészít ki, alul görögül *ΠΡΙΑΜΟΣ* (*Priamos*). A háttérben kék köpenyben *Merkur*, az istenek hírnöke fején a szárnyas főveggel, baljában a kettős kígyóju páleával. A negyedik alak (gyanithatólag) szintén egy szolgálattevő. Fölötte neve (*ΑΥΤΟΜΕΔΩΝ* = *Automedon*) olvasható. Az egész kép, melyet cífrázat vett körül, $5\frac{1}{2}$ négyszög láb.

A másik mozaik *Páris ítélete*. Ez t. i. azon jelenetet ábrázolja, midőn *Páris* a felszólításnak engedve, ítéletet mond, hogy *Minerva*, *Juno* és *Venusz* között ki a legszebb? Ő a monda szerint — tudvalevőleg — a „*Detur pulchriori*“ felírtu aranyalmát *Venusznak* ítéli oda. *Páris* a mozaikon hajlott orru főveggel, kezében jelvényével, a pásztorbottal van előtintetve. Mellette *Merkur* áll; kissé távolabb *Minerva* világoskék páncélban, narancsszínű sisakkal fején, közbül *Juno* vöröses öltönyben, kezében vörös és sárga színekkel esikolt pálea, végül *Venusz* világoskék öltönyben, fején koronával. Mindkét mozaik rajza hibás s egyáltalán nem művészies, az arcek kifejezéstelenek s az arányok sem jók, pl. *Achilles* feje a többiéhez képest fölötte nagy.

1823. óta megindultak az ásások, természetesen minden rendszer nélkül, mindamellett oly sikerrel, hogy pár év mulva majd minden hátszegvidéki ur egy kis gyűjteményre tett szert. *Parkadinban* pedig az itt talált régiségekből a *Nopesa*-család ugyszólva egy egész kis muzeumot állított össze; e gyűjteményben különösen egy nő szobrot dicsérnek; de erről, valamint az egész gyűjteményről — minthogy azt nem láthattam — mitsem szólhatok, e helyt azonban egy igen becses féldomborművü faragvány rajzát mutatom be, mely *Sokrates*, a nagy görög bölcsész vonásait tünteti elő. Az ovális kövecske (*kalcidon*) egy gyűrű fejté képezi, az arkép nagy gondnal és művészigel van metszve s a szürke alapból tejtehéren domborodik ki. Az ide mellékelt rajz az arképet kissé nagyítva adja, de a metszés annyira tiszta, hogy azt bátran életnagyságban is lefesthetni.

Várhelynél már a rómaiak uralma előtt is tekintélyes város létezett, *Dácia* fővárosa *Sarmizacgethusa*. Ezen város nevét *Sarmiz* dák királytól vette, kinek Várhelyen három századdal ezelőtt egy pénzére is akadtak, rajta következő felírat: *ΑΡΜΙΣ . . ΣΑΜΙΣ* . . mit, ha kiegészítünk lesz:

ΣΑΡΜΙΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ (Sarmiz király). Innen osztogatá parancsait a harckedvelő Decobal dák király, ki egykor oly hatalmas volt, hogy a világhódító Rómát is megadóztatá.

Traján trónraléptével (98) azonban Decebalnak is homályosulni kezd esillaga, mert már 101-ben a Vaskapunál keményen megveretik, Keresztesmezőn szintén. Majd békét kötnek, de mivel Decebal Traján visszatérte után ismét fellgyvehez nyult, az imperator a Dunán köhidat állíttatván,

másodszor is Dáciába tör és Decebal tönkre teszi, *) a lovagias dák király pedig megaláztatását nem akarván túlélni, kardjába ereszkedett.**) Dácia Traján birtokába jutván, Sarmiz-aegethusát nevére „Ulpia Trajana“-nak keresztelé, s azt amphitheatrumokkal, díszes palotákkal, szökőkutakkal és gyönyörű szoborművekkel gazdagítá, szóval, a vásosnak fejedelmi ténny kölcsönzött.

(Folyt. következük.)

Nemes Ödön.

Jupiter a magyarországi tót nép közt.

Sajátságos, hogy a görögök és rómaiak ezen közös főistene észak felé is kalandozott, már aztán kérdés, vajjon bika alakjában jelent-e meg, mint azt „Európá“ val kalandja alkalmával tevő, vagy pedig légy alakjában zizegett-e valamelyik tót hős füle mellett, mint azt szokta tenni az „Orpheus“ című szindarabban (operette-ben), nyújtván a kedélyes publikumnak azon váratlan meglepetést, hogy a légy nagyobb, mint az őt fogdosó Stix Jancsi, Plutó hűséges szolgálja, és a kedves, vele édelgő Euridike asszonyoság. De úgy látszik, ez egyszer nem mint regényhős szerepel, hanem mint egy költő elbeszélés hőse maradt meg ez új kegyencei emlékében, kiszolgáltatóván köztük az igazságot s tanítván őket rettegni a bűnök büntetésétől, s ismerni egy felsőbb hatalmat. Ez alkalommal is álnév alatt tevő látogatását, mert a hagyományok szerint a tótoknál neve Peron-Pierun vagy Peraun volt, és nem Jupiter, mint a rómaiaknál, vagy Zeus, mint a görögöknél. Főisten volt ő itt is, kiről azt hitték a szlávok, hogy a villámok hatalmas istene, hogy ő azok lesújtója s a jégeső okozója.

Ezen Peron az Oboritáknál és Waggerekéknél, Struwensee bizonyítása szerint (Cap. 2. „Von den Göttern der Deutschen“) Prono, vagy Prone-nek neveztetett, s nem volt képre festve, de egy erdőben bizonyos neki szentelt tölgyfa alatt tiszteltek. Ezen sűrű s két ajtaju kerítéssel körülvett erdő előtt papok űrködtek; benn az erdőben pedig tartattak az isten-ítéletek, forró izzó vassal puhatoltatván ki az igazság.

A mint Ulmann állítja, ki a morvák régiségeiről s ősiszeneiről értekezik, Peron férfi alakban, oszlopon állva, fején koronával, hosszas füllel s lábbelivel birt. Bal lábát egy eszengetyűn nyugtatá, jobb lábával az oszlopra támaszkodott, jobb kezében egy szántóvashoz hasonló vasat tartott, bal kezében hosszú fehér zászlót. Azon vassal, melyet Peron jobb kezében tartott, végeztetett az isten-

ítélet. Azon vas ugyanis tűzben izzóvá tétetve, a vádoltnak kezébe adatott, és ha az megégette kezét: bűnösnek, ha pedig nem, ártatlannak nyilatkoztatott ki.

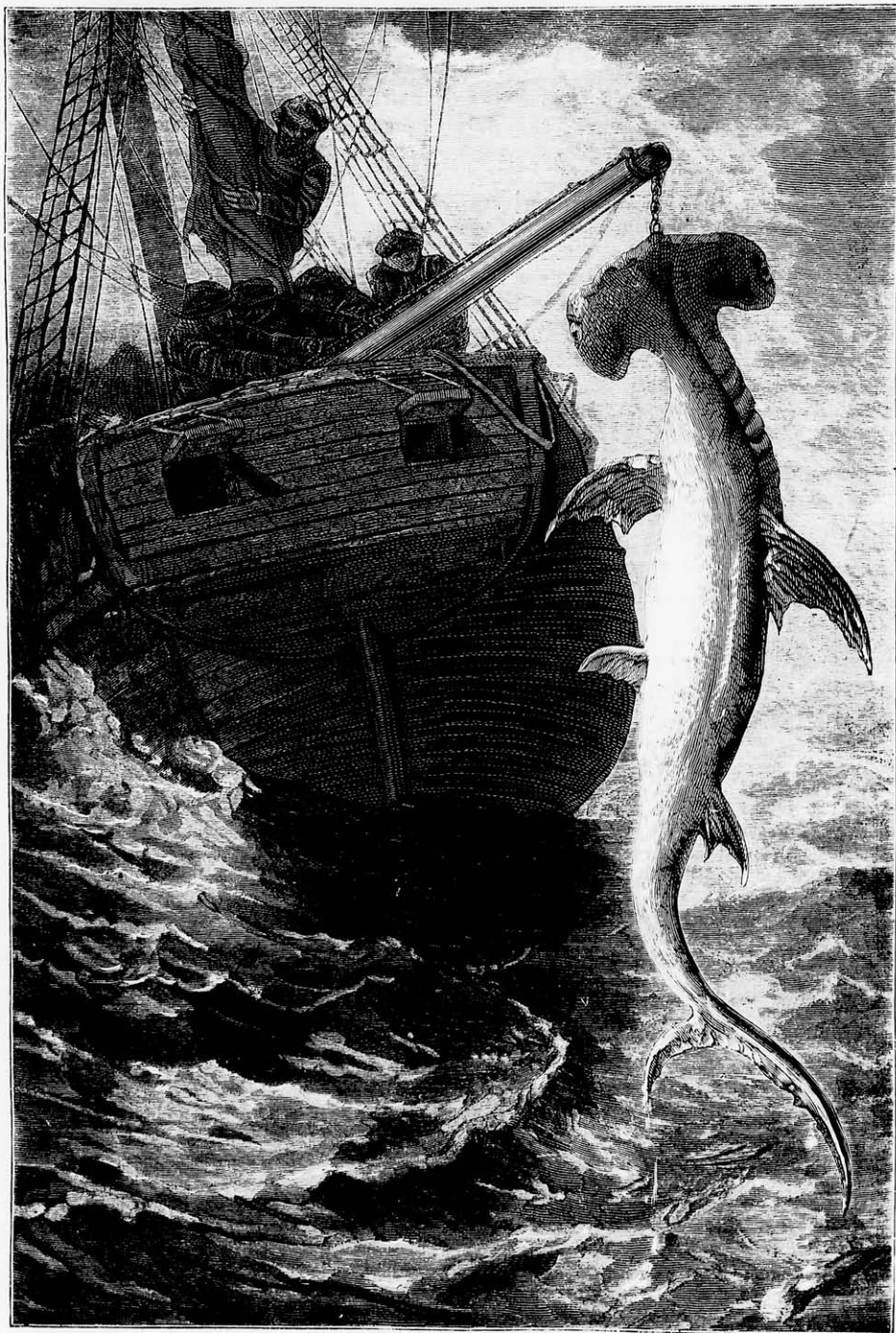
Hogy ezen Peront a magyarországi tótok is tisztelték, azt onnan következtethetjük, mert még most is peron vagy peraunnak nevezik a mennykövet a nógrádi, gömöri, szepességi, sárosi stb. tótok. Ha valahová beüt a menykő, azt mondják: „peron udrel“, „peron zhodil“ (ütött peron, sujtott peron.) Ha pedig haragjukban azt akarják mondani, üssön beléd a menykő, magyarosan: üssön meg az istenyila: akkor azt mondják: „peron te zabil“, üssön meg peron, „peraun té páral“ hasgasson a peraun. A líptói tótok e káromlást kissé módosítják, s azt mondják „parom te vzal“, vigyen el a parom! (ad normam, vigyen el a fránya!) Üssön meg a paromnyila, eredj a paromba! stb. De sőt az ugynevezett menykövet is parom, vagy némelyek a kishontiakkal, peraun kövének nevezik.

Midőn tehát a magyarországi tótok mai napig is emlegetik peront, peraunt, vagy paromot, nem különben parom, vagy peraun követ, teljes joggal következtethetjük, hogy a pogány őskorban ők is tisztelték Peron-t. Ezen állításunkat a következő két fontos okkal támogatjuk:

I. Hogy a pogány őskorban a magyarországi tótok is tisztelték Peront, igen valószínű, mivel szomszédaik, a morvák és oroszok valának, kikkel sokszoros összeköttetésben állottak. Ulmann azt írja, hogy a peraun kápolnája „Brno“ mellett a „Spielbergen“ állott, s hogy ezen hegy azon

*) Traján a dák nemzetet aratott győzelem emlékére Rómában díszes oszlopot állíttatott; ezen oszlop telve van feldobornüvi faragványokkal, melyek Traján győzelmét ábrázolják. Traján oszlopa ma is fennáll Rómában; magassága 145 láb.

**) Lásd Engel „Comment. de expedi. Trajani“ c. munkáját, hol az egész hadjárat részletesen le van írva. N. Ö.

Tengeri kalapács. (A Floridai képek^u-hez.)

szent játékoktól, melyeket a pogányok ott tartot-
tak, nyerte volna nevezetét. (Spielberg, a játék
hegye.) Továbbá, hogy a perauan kápolnája mellett

tartatott az izzó vas-
sali isten-ítélet, s
hogy a perauan kápol-
náját Cyrillus és
Methodius, a kik a morvák közt a ke-
resztyénséget ter-
jesztették, a pogány-
ságot megtörni akar-
ván, szétrombolták.
Sőt Ulmann állítása
szerint, még miután
már a keresztyenség
a morvák között
megerősödött volna
is, izzó vas mellett
tartattak az isten-
ítéletet, s a vádlot-
tak a szerint, a mint
kezeiket vagy meg-

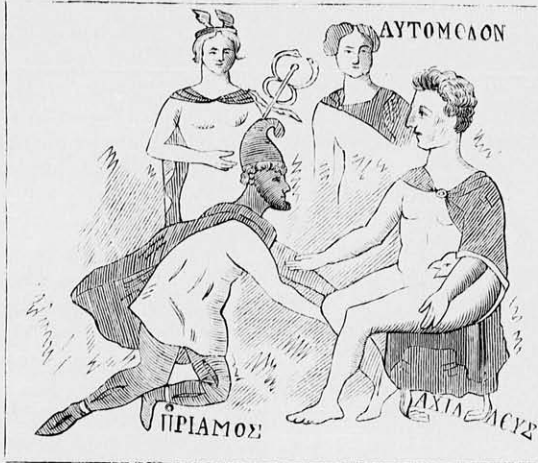
égették, vagy meg nem égették, bűnösöknek, vagy
ártatlanoknak nyilatkoztattak ki. Állítása szerint
1243-ban a felszemü Wencel cseh király azon

nyítja, hogy a moszkvai Novgorodban, Cluve-
rius „Scholiá“-iban, és Miechovius „de Sarm.
Europ. Cap. 2.“, hogy Lithvániában s a porosz

földön, Herberstein
pedig „Commentatio
Moscovio“-ban állítja,
hogy Vörös-Oroszor-
szágban, a mely Galiciához tartozott, leg-
főként pedig Kiew
városában, voltak
Peraunak tisztelői,
s hogy Wladimir, az
oroszk főfejedelme,
mielőtt keresztyénné
lett volna, Peraun-
nak, a kit tisztelt,
oszlopot állíttatott.

Igen világos tehát,
hogy a magyaror-
szági tótok szomszé-
daiktól: a morvák- s
oroszktoól Peraunt

tisztelni megtanulták, s azt annál is inkább hihet-
jük, mivel közvetlenül a magyarok Pannoniába
jövetele előtt, Swatopluk uralkodása alatt, a Mor-

Priamus kérése. (N. Ö. rajza a „Hátszeg vidékéhez.“)

Páris ítélete. (N. Ö. rajza a „Hátszeg vidékéhez.“)

engedélyt adta Brno városának, hogy izzó vassal
s forró víz-próbával kutathassa az igazságot.

Helmodius „Chronologia slavica“-jában bizo-

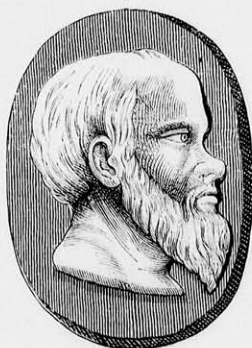
vabirodalom fénypontján, a mostani Magyarország
dunáninneni s tiszáninneni része is Morvaország-
hoz tartozott s egyenlő kormányzat, s ha nem is

egy közös vallással, de legalább egy hasonló vallással birt, mely főpontjaiban egyezhetett az államvallással, ha szabad a többség vallását így neveznünk.

II. Hogy a magyarországi tótok valóban tisztelték a Peront, onnan is következtethetjük, hogy Magyarországon is szokásban volt az izzó vas isten-ítélet egészen a XIII ik századig, a melyet elődeink Peraun tisztelőitől vehettek át, mert őseink, a hunnok biráskodása egészen különbözött ettől.

Ezen ítélet a pogány időben, de sőt azután is, mikor már a keresztyén vallás ugyancsak megerősödött a magyarok közt, gyakorlatba jött hazánkban. Később Kálmán király decretuma szerint csak ott engedtetett meg, a hol püspöki lakhely, vagy nagyobb prépostság létezett. (Lásd Corpus Juris hung. Verböczy István Colom. reg. decr. I Cap. 22.) Ugyanott a 28-dik szám alatt az mondatik, hogy az ilyen ítéletekért a bírák bizonyos díjat huzzanak: „presbyter de ferro duas pensas, et de aqua unam pensam accipiat.“ Három tanu jelenléte szükségesetett, a kik pro vagy contra bizonyításnak.

Ezen forróvas-ítélet legtovább **Sokrates.** (A „Hátszeg vidékéhez.“)

Borzasztó ébredés.

— Kaland. —

Egy angol utazó, ki a déli tartományokat egészen bejárta, következő érdekes, de vérfagyasztó kalandjait beszéli el indiai utazásából:

— Az 185*-ik év nyarán New-Yorkból indultam el, hogy Indiát beutazzam. Társaim az ifju lord Burion és Chatame valának, kik egész lelkesedéssel beszéltek India vadonjairól s népe szokásairól.

En — ki szintén mesés lelkesedéssel gondoltam utazásunk nagyszerű élményeire s regényes kalandjaira — forró vágygyal, dobogó szívvvel (melyet mindannyiszor tapasztaltam, valahányszor valamely új, eddig soha nem látott földrész vagy tartomány megtekintésére indultam) vettem bucsut a legközelebb beutazott Amerika nagyszerű városa: New-Yorktól, mely az est titokszerű és fenséges homályában, madártávlatból tünt föl szemem előtt. Nem tartom szükségesnek hosszás, de megragadóan érdekes utazásunk részleteibe becsatkozni, mivel önöknek uraim! — kik szíve sek voltak fölkérni utazásom egyik érdekesebb

maradt divatban Váradon, a hol még 1309-ben is akadunk nyomára; ez évben azonban I. Károly király azt betiltotta és a pörítéletet hozta be francia szokás szerint. Ezen Váradon tartatni szokott ítéletekre számosan seregettek össze a távol vidékekről, még Nyitra és Trenesényből is, látni akarván a gyilkosok, mérgezők, rablók, bűbajosokat; az idegen fundusok, földek, rétek, majrok, falvak elfoglalóinak stb. kiztatását. Gyakran történt, hogy a perlekedők félve az ítélettől, szépen kibékültek, kigyvezkedtek s hazasiettek, örülve, hogy nem kell tapasztalniok az ítélet szigorát. A kik azonban ki nem békültek, azok kilenc láb hosszú vasat, a mely izzóvá tétetett, váltak kénytelenek kezükbe fogni s hordani. Kezüik vászonnal, vagy posztóval vonatot be; a kik megégették magukat, bűnösöknek tartattak.

Miután tehát, ezen a szomszéd népektől átvett módja az ítéletnek is divatozott Magyarországon s legfőként a tótok között (Kálmán király is rendeleteiben Nyitrát, Pozsonyt említi), el kell ismerünk, hogy a magyarországi tótok is tisztelték Peront, Jupitert.

Hörk József.

kalandjának elbeszélésére, s türelmesek annak végig hallgatására — nem száraz topographiai leírás és tanítást, hanem egy valóban megrendítő kalandom elbeszélését ígertem.

Tudva van önök előtt, hogy alig van tartomány, legyen az a legvadonabb, legmiveletlenebb, hova az angol kereskedelmi szellem befolyása utat ne talált volna. Az angol *gyarmatosítás* nemcsak Amerikában vert gyökeret, hanem kizárólag csaknem minden déli tartományban, mely körülmény természetesen az angol kereskedést a virágzás nem csekély fokára emeli. Ezt fölemlítve, könnyen meg fogják önök érteni azt, hogy megtekintve a nevezetesebb városokat, egy ily *angol gyarmat*, vagy jobban mondva telep megtekintését is melegen óhajtott célul tűztük ki már csak azért is, hogy némi fogalmat nyerjünk egy ily gyarmat, vagy ha tetszik, telepítvény belső szervezete és minőségéről, más részről pedig azért, hogy innen nagyobb alkalom nyíljon India vad rengetegeit,

melyek Amerika *üserdőt* is fölül mulják bizarr nagyszerűségben, s vidékeit bekalandozni, természetesen jól felfegyverkezve, és tapasztalt vezető kalauzolása mellett; mert nem ritkán igen kellemtelen meglepetéssel kínálkozik egy-egy tigris, leopárd vagy óriáskigyóval való véletlen s korántsem óhajtott találkozás.

Estére hajlott az idő, midőn társaimmal egy ilyen utjonan alakított gyarmatba érkezünk. Természetesen, első gondunk volt magunkat a kormányzóhoz vezetetni, ki maga is tösgyökeres britt lévén, tárt karokkal, mondhatni újjongó lelkesedéssel fogadott, midőn bennünk honfiaira ismert.

Öszinte örömet szavakkal is kifejezte és sokoldalú kérdézkösdök után felszólított, ha vajjon volna-e kedvünk a gyarmatot figyelmesebben megtekinteni. Mi örömmel mondánk igent s *mister Banraleigh Raoul* kivezetett, miután illatos havanával megkínált, s mi egész örömmel szemlélők meg az ültetvényeket, a még akkor is szakadatlanul folyó munkálatokat, a példás rendet, tisztaságot, mely az egész gyarmatban uralkodott; a gépeket, háziállatokat stb. és elismerésünket fejeztük ki.

Aztán visszatértünk a gyarmatfőnök csinos és kényelmes lakába, hol *mistress Banraleigh*, egy fiatal rendkívüli szépségű barna nő, igazán pompás vascorandai várt reánk, melyből még a sörös korsók és a sherryvel telt palaékok sem lőnek kifelede. Esteli után, *thea* mellett kissé társalogtunk, aztán mivel kissé el voltunk törődve, nyugalomra tértünk azon kedves tudattal, hogy korán reggel körutat teszünk a nagyszerű vidéken, melyre a főnök s a felügyelők is elfognak kíséрни.

Csakhamar mély álomba merültünk a puha ágyban, melynek az ajtón történt kopogás vetett véget.

— Mylord! Négyre jár! — hallatszott kívül *Mr. Raoul* hangja, ki megígérte, hogy föl fog bennünket költeni. Rögtön talpra ugrottunk, s rövid reggelizés után, melyet egy pohár *grog* előzött meg, hatalmasan felfegyverkezve utnánk indultunk, nem feledkezve el a *sherry*-ről sem, mely vaskos butykosban, vadásztáskánk mellett oldalunkon függött. Több mint egy órát haladtunk már, vig beszélgetés közt, mely idő alatt gyakorta érintkezésbe hoztuk ajkainkat a butykos nyílásával, és én éreztem, hogy nagyon fáradt és álmos vagyok. Mindamellett rendkívül jó kedvem volt, és halkan dördögatva követtem a társaságot, mely serényen haladt előre, s melytől mindig elmaradtam. Valami csodás, akkor megmagyarázhatlan érzés volt az, a mi egész testemet átjárta. Tompa zsibbadtság,

lankasztó bódultság vett rajtam erőt, melyvel ellenkezőleg bübájós, mint mondani szokták; rózsaszínű mámor fogta el agyamat. Átkozott *sherry*! Megittasodtam tőle, mert a szesz mindjárt fejembe száll. *Mr. Raoul* éppen egy adomát beszélt el az indus életből, melyen az egész társaság hatalmasan kacagott, midőn az erdőszélen, mely mellett elhaladt a kompánia, egyszerre megálltam és egy lépést sem tudtam tovább menni, hanem miután elkezdett velem a föld kegyetlenül forogni, *tisztességes emberek módjára* a földre zuhantam. Átkozott *sherry*!

Mély álom lepett meg, melyben villikkel, tündérek és habléányokkal enyelegtem, szerelmeskedtem egy paradicsomi kert illatos hűsében és a pirossá vált habokban.

Ezek mind igen szép dolgok ugyan, de egyszerre csak a villik és tündérek érintésére — kik körülvettek — összerázkódtam, és a villik, tündérek megannyi kigyóvá változtak, melyek csufondáros nyelveiket felém öltögették. Az iszonyat kiáltásával riadtam föl. A nap már magasan állt, mely a riadtem eszébe elterülő bambuszsnádak leveleit megaranyozá. Én esodálkozva tekinték körül. Hol vagyok? hogy jöttem ide? hol vannak a többiek? e kérdések m rültek föl *sz* yamban, melyekre nem tudván hirtelen felelni, kissé különösnek találtam helyzetemet. Másrésről azonban oly kínos, lázas álom után könnyebbitlen érzém magam, midőn felébredve megszabadultam a rémülettől, melyet álomban éreztem. De ez csak futó percig tartott, mert utána mindjárt a *való* legiszonytubb, legkétségbeejtőbb képe tárult föl. A mint ugyanis fölfelé tekinték, egy előttem körülbelül 10 lépésnyire álló roppant vastagságú fa derekán egy bámulatos nagyságú *kigyót* pillantottam meg, melynek barna zöldesikós dereka ember vastagságú volt. Leírhatlan a rémület s borzalom, mely a szőnyeteg meglátásakor testemet elzsibbasztá. A vér megfagyott creimben, szívem dobogása megszűnt, aztán pedig lázas sebességgel s fájdalmasan kezdett verni. Első pillanatban vesze hittem magamat, de a következő percben az életösztön menekülésre késztetett. De hogyan? ez volt a nehéz, gyótró kérdés, mely megoldásra várt. Azt tudtam, hogy felállanom nem szabad, mert az egy volna a halállal. Sokat hallottam beszélni az óriás kigyóról, mely pillanat alatt ráveti magát áldozatára s egy szorítással összezúzza, ha azt mozogni látja.

A legkínosabb gondolatok közt maradtam fekvé, szomeimet önkénytelenül lezárva s csak néha pillantva az iszonyu állatra, mely förtelmes nagy

fejét s undok villogásu szemeit felém irányzá. Így legalább volt reményem, hogy időt nyerek, mely alatt társaim visszaérkezhetnek, vagy valahonnan segély jő.

De lassankint e reményem is esökkenni kezdett. A szörnyeteg mindig magasabbra emelte fejét, mely idő alatt folytonosan rám szegezte szemeit, vérvörös fullánkoss nyelvéet sziszegve mind jobban kiölté, mely biztos jele a közeli támadásnak.

Lélegzetem elszorult, s egészen átadva magamat a bizonyos halál sötét, kínos eszméjének, vártam a szörnyeteg támadását. A kigyó farkával egy csavaritást tett testén, mely a közeli cserjék ágait óvszétörte, és csaknem egészen letekerőzött a fáról.

— Még egy pere! s halott leszek! — gondolám. E pillanatban a sűrüből egy hatalmas *tigris* lépett elő. Két iszonyu ellen! Bizonyos voltam rögtön bekövetkező kínos halálomról. Ha egyik meg nem öl, megöl a másik. A tigris valóban farkesóvávala guggolt le, midőn engem a földön elnyulva meg-

pillantott; néhány másodperc múlva egy velőt rázó ordítással rohant rám. . .

Azonban nem volt ideje testembe mártani hatalmas körmeit, mert a kigyó villámgyorsan veté rá magát a fáról s rátekerőzve, a tigrist tette áldozatává *helyettem* a szörnyeteg.

Meg voltam mentve! . . . egy *tigris* mentett meg!

Ha ez nem jön, nem hallanák e történetet.

Nem volt veszteni való idő; a kedvező pillanatot használva, löfe yverem s kalapom ott hagyva az iszonyu jelenet színhelyén, rohamos gyorsasággal távoztam.

Ezek voltak élttem legborzasztóbb percei. Midőn társaimnak — kik, nem tudva hogyan s hol maradtam el tőlük, mindenfelé kutattak, s kikre nemsokára aztán rábukkantam — elbeszéltem, szörnyítőködbe hallgatták borzasztó kalandomat, melyhez hasonlóban részt venni — a mint mondták — *sohasem kívánkoznak*.

Közi: *Tóth József*.

Kivonat egy rendőrfőnök naplójából.

1792-ik évi március 15-én a törvényszolga egy ifjut jelentett be nálam. Engedélyt adtam a belép-tetésre.

Az ifju nyulánk alak volt s megnyerő külsővel bírt. Fekete haja arca sápadtságát nagyon kiemelé, míg a szemek elhatározásra utaltak.

Udvariasan hajlott meg előttem.

— Ön a Chatelet felügyelője? — kérdé.

— Igen, uram. Mit kíván?

— Ugy zárasson el engemet, mert én apám s testvérem férjének gyilkosa vagyok. Igen, uram, ne csodálkozzék, én kétszeres gyilkos vagyok!

Rátekintettem. Arca most még halványabb lön, mint volt ezelőtt. Kétkedni kezdtem. Önkénytelenül jött fejembe eme gondolat: hátha örült?! Lehetetlennek véltem, hogy ily ifju oly borzasztó tettet vitt volna végbe.

— Ön gyilkos? . . . Lehetetlen! . . . Ön nagyon ifju meg ahhoz. S hol a bizonyíték, ennek meg kell lenni? . . . Ön úgy beszél, mintha örült volna.

Az ifju fájdalmasan kacagott.

Bizonyíték? . . . önnek bizonyíték is kell?! . . . Várjon csak, mutatok egyet. Nézze e tört, uram, látja e fekete vért itt alul; hát ezt itt felül, ugye mindkettő fekete?! . . . Ugy van, uram, az egyik mostoha atyámé, a másik pedig Feliciano-é, mindkettő nagyon fekete lelkű volt!

Elámultam az ifju beszédén.

Tenni kellett.

— Jól van, ifju ember, önt letartóztatom.

— Köszönöm . . . nagyon köszönöm!

— De hol lakása?

— Champs-Elysées, 799. szám. Küldessen oda a két meggyilkoltat fog találni.

Hivatalom szigora megkívánta, hogy az ifjut őrizet alá tegyem.

Csőngtettem.

— Vigyétek a Bastilleba. . . Kiméletesen kell vele bánni. Hallottátok?!

Az ifjú, midőn ezeket hallotta, csaknem tapsolt örömben Valóban ilyest még soha sem láttam; érzetem, hogy ily serdülő fiatal nagy ok vezethetett gyilkolásra.

Ez nap szüntelen az ifju volt eszemben, bár sok teendőm volt. Robespierre conventi tag lön; sajnáltam az ifjut, nehogy e vad ember által Sanson keze alá jusson.

Egykor fölhívatam őt magamhoz. Nagyon halvány volt, szemei körül kék gyűrűk képződtek.

— Hívatott, uram?

— Igen. Látja, ifju ember, én nagy részvételt vagyok ön iránt, mondja csak: mi vezethette önt e kettős gyilkosságra?

— Elmondom, uram, a mennyire emlékszem.

— Mi az ön neve?

— Dupont Márk Aurél.

— Dupont Jaques fia?

— Igen, uram.

Kényelembe helyezők magunkat. Igyekeztem a dolognak vígabb színt kölcsönözni.

— Kérem, kezdje el.

* * *

— Tizenkét éve annak, hogy atyám meghalt, s én testvéremmel, Adéllal gyám nélkül maradtunk egy évig, s csak anyánk ápolása tartott fön bennünket.

„Atyám Fernando barátját tette gyámunkká, ki Spanyolországból ez időben érkezett meg. A spanyol ravasz ember volt. Csábjáival az özvegy szívét behálózta, melynek következménye menyegző volt.

„Mi mostoha atyát nyertünk.

„Oh! nagyságos úr, vannak mostoha szülők, kik előtt a gyermekek kedvesek, szeretetreméltók. Igen, ezek áldás-maradványai az elhunyt jó atyáknak, kik kebleiken melegítik a zsenge sarjadékokat; de vannak gonosz mostohák is, kik a házastársak s gyermekek keserűségére léteznek, kik nem ismerik a kötelet, mely egybefűzi a gyermeket a szülővel. Métélyei ezek az emberiségnek s a serdülők életkorának.

„Mi így jártunk.

„A színlett barátságos arc eltűnt, s midőn egykor Adél hozzásimult, egy gyöngédtelen kifejezett szóval s összeráncolt homlokkal utasítá el a szerető leánykát.

„A durva ember nem tudja azt, mi az szeretni. A durva ember darabosan érez, a kedves érzelem nála oly fölösleges dolog, mint Robinsonnál a talált szigetű aranyok.

„Családunk menyországa sötét pokollá változott. A spanyol gyöngédtelensége búskomorra tette anyánkat. Oh! az aszkór... az aszkór lassu postája a halálnak! Egy év s aztán anyánk is el lön temetve.“

Az ifju elmélázott. Fouché megilletődött és szeméből két könnyecpp hullott alá.

— Ön könnyezik!? ... mi is könnyezünk, mert érzők a hiányt, mi ezelőtt betölté keblünket. Én festő vagyok. Képeimet mostoha atyám elárusítá, a nélkül, hogy beleegyezésemet kérte volna. A jövedelemből mitsem adott. Kértem tőle csekély összeget esetekre, festékre, durván felelt:

„Hasztalan mázolásaid nem érdemlik meg.“

„Bennem fölébredt a büszkeség.

„Épen nem, — mondám — mert hallásból tudom, szép összeget kapott éretyük!

„Egy perc ... egy ugrás s areom égett, megbecstelenítettem. A dühös ember areul ütött.

„Mit tenne ön hasonló esetben? ... Van az

emberben büszkeség, mely ily tettet büntetni bir! Én nem tehetém ezt; jó gyermek voltam, tudtam mi kötelessége van a gyermeknek atyja irányában. Nem viszonoztam a durva bánásmódot, hanem boszuzogdolattal hagytam el a szobát.

„Ézelőtt együtt laktam Adéllal, most elkülönítve voltunk. A gonosz ember számítását később tudtam meg. Szobám, mostoha atyámétól egy vékony fal által volt elválasztva akként, hogy minden szó áthallatszott hozzám.

„Mélázva ültem egy napon asztalomra támaszkodva, midőn egy dühkitörési kiáltást hallottam.

Figyeltem s ezeket hallám:

— Adél! ... te férjhez fogsz menni, parancsolom.

— Nem... sohasem! Én Feliciano neje nem leszek, én őt nem szerettem s nem is szerethetem.

— Nem szereted?!... s miért nem?

— Visszatetsző modorát utálom.

— Szerencsétlen leány!... nem tudod, hogy nagyon nyomoruan élünk s nemsokára a koldusbot áll előtünk?!... mit teszünk?!... a házbért is alig fizethetjük ki. Te Feliciano neje léssz, ugy akarom.

Megborzadtam.

„Mi kettem megéltünk volna szerényen. Éjelt nappallá változtatva festettem volna, s Adél kézimunkája is jövedelmező forrásokat fedezett volna fel élelmünkre. Ah! de az apa!?!... az apa visszakövetelé gyermekeit!

„Rettenő eszmém, hogy Adélt feláldozni akarja, bátorrá, erőssé tett. Vettem törőmet s a szobába léptem.

„A férfi látszólag megdöbbsent, midőn beléptem. Ez fölbátorított még jobban.

„Körültekinttem.

„Adél zokogott.

— Miért sírsz Adélkám? — kérdém.

„A leány csaknem fuldokolva mondá el azt, mit én már tudtam

Mostoha atyámhoz fordultam.

— Fernando. Igaz e az, mit e leány mondott?!... A férfi megretent tőlem.

— Igen, én ugy akarám, mert nyomorban vagyunk.

— S Feliciano?!...

— Ő megment minket, ha Adél neje lesz.

„A leányra tekinttem, észrevettem, hogy Adél rendkívülire készül. Láttam arcán az elhatározott kifejezést.

— Becsületes e ez a Feliciano?

— Lelkemre mondom.

Adél felugrott, s komolyan szólott:

— Ha Feliciano támaszunk, ki megment minket, jól van, é neje lesz.

„Elájult. E néhány szó rontotta meg jövőjét, mely áldoztatta tette őt.

„Most rajta, gondolám, itt az idő!

— Fernando! figyelj reám. Te atyám vagy... második atyám, bátran mondhatom, hogy az elhunynak árnyéka sem lehetsz. Te rozszlelkű vagy s én féltem Adélt... mintha egy balsejtelen lepne meg, mely azt sugja: Adél szerencsétlen lesz! Adél elhatározta, hogy Feliciano neje lesz, jó, tehát én is beleegyezem; de halld eskümet, melyet őseim régi ereklyéjére, e keresztre fogadok: ne adjon Isten reám boldog jövőt, ha e leány a férj durva bánásmódja miatt boldogtalan leend, akkor... úgy te, mint Feliciano e tör által fogtok elvérezni, ne adjon isten boldog jövőt, ha nem teljesítem. Ezt jegyezd meg, Fernando, s mondd el Felicianonak is.

„Eltávoztam.

„Egy hónap elmúltával menyegzőt ültünk. Adél Feliciano neje lett.

„Ekkor már 19 éves voltam.

„Elmult néhány hónap. Adéllal gyakran találkoztam, halvány volt.

— Hogy érzed magad férjed mellett? — kérdém.

— Nagyon jól, — mondá lassudan.

„Nem mondott igazat, először hazudott életében. Feliciano a szó szoros értelmében megvette őt a spanyoltól.

„Feliciano a Szajnaparton lakott.

„Egykor hozzá készültem, nem volt otthon senki. A szolgák céltalanul jártak a szobákban, s arcaikból olvasám, hogy rendkívüli történt.

„Mi lehet ez,“ gondolám, ezt megkérdezem.

— Jeppo, jöjjön csak.

„A szolga felém fordult.

— Jó hogy jó a fiatal ur. Boldogult asszonyunk e levelet kívánta, hogy átadjam önnek.

— Szentséges ég! — kiáltám, — mit beszélsz? Jeppo, mit mondtál?

— Rettentő történt ifju ur. Adél asszony a Szajnába ugrott.

„Megtántorodtam.

— Add a levelet, hadd olvassam.

Beletekintettem, kevés volt, — de nagyon velős:

„Édes testvérem Marc!

„Az olasz férfi megvette testvéredet mostoha atyádtól, hogy bordélyban lakó személylyé tegye. Ezt ő maga mondotta nekem, megbecstelenítettem férjem tudta- s akaratával. Koporsóm a Szajna. Isten veled! Oh Fernando, rossz a te lelked!“

„Szemeim előtt összefolyt az írás. Megtekin tettem, ha valóban Adél írta-e azt; úgy volt! még kedvenc peccsétgyűrűje lenyomatát is megismertem.

„Hidegvérűen mentem a szobába. Feliciano ott volt.

— Hol van testvérem, Feliciano?

— Meghalt... vízbe ölte magát.

— Szegény Adél!

„Nem könyeztem, a fájdalom elfojtá azt, csak szívem vert hevesen.

— Jöjj Feliciano, adjuk tudtára az atyának.

— Igazad van, menjünk!

„Fernando beteg volt, alig bírta magát.

— Fernando, leányod, Adél meghalt! — mondtam szárazon.

„Láttam vörös arcát elhalványulni.

— Lásd, Fernando, én szerettem őt nagyon. Várjatok, festő eszközeimért megyek, megörökítem arcképét.

„Eltávoztam. Esetek helyett a tört vettem. Finom andaluziai háromlélű tör volt ez.

„Istenem! — gondolám — most nagy bünt követek el, de adj erőt, hiszen én tudtam volna jó is lenni, de most... gonosz vagyok.

„Beléptem a férfiakhoz, kezemben két esettel.

— Itt vagyok. Várjatok egy kevéssé, egy regét mondok el nektek, nagyon rövid lesznek. Hallgasatok. Egy család, mely négy tagból állott, akként alakult át, hogy a gyermekeit szerető apa helyett egy goromba, mord tekintetű férfi' lépett, ki a feleséget a másvilágra küldé, gorombasága, gyöngédetlensége által. A gyermekek egyike leány volt. Ez férjhez ment kénytelenségből, mostoha atya önző szándékát el nem találván...

„Mostoha atyám megakasztott:

— Elég Marc, én ismerem e történetet.

— S te Feliciano?

— Én nem.

— Jól van, halld tovább. A mostoha atya eladta őt egy alávaló olasznak, ki megbecstelenítetét nejét, a gyöngé nőt, ki vízbe ölte magát. Hát ezt hallottátok-e?

„Feliciano heves lett.

— Marc, te gúnyolódol?!...

— Nem, én büntetek. Készüljetek.

„Az olasz nekem ugrott, a tört akarta kiűtn kezemből. Tőlem egy merész döfés, egy tompa zuhanás... Feliciano nem volt többé.

„Fernando kiáltani akart, nem birt.

— Haha! ravasz róka, te is törben vagy, olvasd e levelet!

„Elofvasta.

— Most pedig készülj a nagy utra! Sebesen.

„A spanyol kiáltani törekedett, hasztalanul. Én kacagtam a gyötrelmen. Miért is ne?!... oh! a boszu mi jól esett, midőn a spanyol hörgését hallottam!

„Adél, testvérem, anyám! meg vagytok boszulva!

„Ezután önhöz siettem, nagyságos ur, bejelentém magamat önkényesen.“

Az ifju nagy varázsszal hatott reám.

Robespierre nem ismert kegyelmet. Dupont Marc Aurél feje március 23-án guillotine alatt választatott el a törzstől. Mindenki sajnálta a fiatal, kinek serdültsége a bírakban nem keltett szánalmat.

A kivégeztetés után kérdém Sansont, a hóhért: — Sanson, hogy halt meg Dupont?

— Bátoran, uram. Utolsó szava ez volt: „Tisztelje nevemben Fouché József otrantói herceget, Páris rendőrfőnökét.“ **Golenich Ferenc.**

Egy hét története.

(Aug. 1.)

(VK.) „A békében egymás ellen, a vész idején egymás mellett — ez a komoly alkotmányos pártok jelszava. Ez a miénk is. Valóban még a peszimistáknak is, kik az utóbbi évek elkeseredett pártharcai közt nem egyszer sohajtottak föl, hogy úgy járunk, mint a lengyel nemzet, mert „átok fogta meg a magyart, hogy az *soha* együtt nem tart“: nagy vigasztalásul szolgálhatott a képviselőház múlt szombati látványa.

Ekkor tárgyalták a miniszterelnök két igen komoly és sürgős törvényjavaslatát, melyben öt milliónyi póthitel kért a nyolevanezerrel másfél-százezerre szaporítható honvédség felszerelésére, s fölhatalmazást arra, hogy — ha kell — az idei októberi ujonekát elébb is behívassák.

Ha kell!

Ez ama rejtélyes két szó, melyre ma még senki se tudná megmondani: hogy hát kell-e csakugyan, vagy sem? Esetlegoktól függ, hogy a háború járványa hozzánk is eljusson? Mindenki örvendeni fog, ha „nem kell“; de senki se kívánja többé, hogy készületlenek legyünk akkor, ha éppen — kell.

A „felséges“ nép, mely a Belezny-kertben egy hét előtt elhatározta, hogy a háború nem kell neki s azért fegyvertelen semlegességben kíván maradni: ma már belátja, hogy ez a „kell“ hatalmas kérdése nem éppen tőle függ. Söt Horn Edétől sem.

A két nagy országgyűlési párt, mely a megyevita elapósult folyamában ugyancsak szemközt állott egymással, most karöltve fogadá el a két törvényjavaslatot, mely „fegyveres“ várakozásra mutat. A komor felhők első gomolygására Tisza Kálmán épp úgy szavazott, mint Deák Ferenc.

Csak a szélsőbaloldal 12 apostolának nem kellett e két törvényjavaslat sem, mert nekik önálló nemzeti hadsereg kellene, s ennek kivására épp a mai komoly időt szeretnék fölhasználni. E nézetükkel szemben Tisza Kálmán a hazafiasság me-

leg hangján mondá: hogy most a haza megmentése van kérdésben, mely ha elveszett, akkor nem lesz semmiféle sereg, s majd ha elmúlt a vész a láthatárról, akkor kell munkálni arra, a mit ő is óhajtt — nemzeti hadsereg kivívására.

A szélsőbalok nem régiben, midőn Párisban a köztársasági bohózatok voltak napirenden: üdvözlő levelet irtak Rocheforthoz, a kitől — úgy látszik — tanulhatnának valamit. Azt t. i., hogy midőn veszély fenyegeti a hazát: akkor megszűnik a pártküzdelem. Ha jön a tények és feláldozások ideje: akkor a szavakkal való ües játék nevetséges. A don-quixotte-i tragikomikum épp abban áll, hogy egy elszánt hős oly elkésett vitézi dolgokat követ el, melyek nem valók többé a megváltozott idő keretébe. A nagy szavak is ily tragikomikusan késnek el, midőn az idő nagy tényeket kíván. A phrázis puffogása csak a nevetség viszhangját kelti föl, midőn nem messze tőlünk ágyúk puffognak.

Nálunk — hála istennek — meg van még a remény, hogy ez ágyúdörej határainktól távol marad. A „semlegesség“ en sok ország kormánya erősen dolgozik, s az „oroszló rém“ — melynek nagyobb a füstje, mint a tüze — aligha kap kedvet a harcjátékra, melyen nagy parthiet (Lengyelországot) veszthet.

Ama két törvényjavaslat tehát semmivel sem jelent többet, mint okos elővigyázatot. Az összefonkarú várakozást alig óhajttja már valaki — noha egy hét előtt még némelyek úgy beszéltek róla, mint az egyedül üdvözítő állapotról.

A francia rokonszeny ágiója is a közvéleményben magasra szökött a miniszterelnök ama kijelentése óta, hogy Ausztria semmi körülmény közt sem áhítja vissza németországi vesztesít állását, a mit a magyar kormány is veszélyesnek tartana. Most hát az aggodalom e része megszűnt s kevesebben félnek a porosz vereség balhatásaitól.

A táviratok napról-napra nagyobb Tantaluszokat csinálnak belőlünk. N, akig úszunk árjukban és mégis szomjazunk. Egy-egy csöpp, mely ajkunkhoz ér: apró csetepaték hire, melyekben — berlini tudósítások szerint — a porosz katonát se az ágyúk, se a Chassepotok golyója nem fogja, korántsem nyhihi e szomjat, csupán az izgalmat növeli. Lönek egyet-kettőt, — mi az nekünk, kik a döntő üti. özetet lessük, mely Pesten is tömérdek veszteséget fog okozni: pezsgőt, szivart, pénzt, a mibe jobbra-balra fogadtunk — rokonszenyünk szerint — arra, hogy ki győz: Moltke-e vagy Mac Mahon?

Egy pár lövés — mely nem tesz kárt — nálunk is volt mult szombaton. Oly affaire történt a képviselőház buffetjében, melyről ma már örömebb beszélhetünk, mint eleintén, miután „lovagias véget“ ért.

Csernátóy egy izgatott órában kiméletlenül irt a bukott svájci és belga gyárak sorsa felől, melyeket a kormány szerinte csak azért vett meg, mivel segítni akart néhány párthívén, köztük a hős tábornok Klapkán. Ez aztán a tábornokot oly ingerültségbe hozta, hogy nem tekintve a helyet és társaságot, Csernátóynak a képviselők éttermében vágta szemébe a legsujtobb cimket. S megtörtént a kihívás, melyről napokig beszéltek. Voltak elegen, kik meg akarták akadályozni e párbajt, mondván, hogy egy összehívott bíróság régebben oly ítéletet hozott, mely e kihívás elfogadását is mellőzhetővé teszi. De Klapka lovagias férfis, s azt mondta rá: „a kit megsért, annak ő kihívását is elfogadja,“ s ennél fogva a lövéseny-tér közelében löttek, és mind a ketten teljes épségben kerültek haza.

„Kár“ -ogtak rá sokan. „Kár volt kimenni“ -- mondta nem egy ember. De mi kár lehet abban, ha oly dolog, melyet ez is, az elhibázott, lehetőleg tisztességes véget ér. A párbajnak — e sokszor kikerülhetlen rosznak — egyébb jó oldala sincs, mint hogy gyakran röviden fejez be oly affairéket, melyek e nélkül hosszúra nyulva, csak a keserűségeket, az elvadulást, a társadalmi kellemtelenségeket növelnék. A philosophia nagyot mosolyoghat ugyan az egészen, de ki tud bölcs lenni magának, ha egyszer becsérzete a sértéstől háborog? Valamennyiünkön megesett már a gyar-

lóság, hogy elméletünk kártyavarárt magunk füt-tuk el, midőn éreztük, hogy az élet gyakorlata valami egyebet kíván.

Néhány napig „volt mit beszélni a városban,“ s most már ennek is vége lett, s jó, hogy a folytatásról nem kell többet beszélnünk. Élnek, és tán jövőre jobban kimélik egymást.

Nemzetek és emberek haracától egy merész szökést kockáztattunk. A mosolyok körébe szökünk, hol a fiatalág mulat. Terpsychore, ki rendesen Karnevál kíséretében jár, ezúttal elmaradt tőle, mert igen megszerette Pestet s itt tölti a nyarat. Vidám tündér ez, s nincs lét, hogy egy pár ünnepet ne csinálna, hol itt, hol ott. Mindig sok szép leányt és elég vig ifjút (mert ez kevesebb van nálunk, mint szép leány) gyűjt körébe. Hétfőn bál volt az állatkertben, pénteken bál volt a császárfürdőben (a honvédmeház alapjára), s szerdán — épp, midőn e tárcá megjelenik — nyári hangközennyel összekötött táncostély lesz a Margit-szigeten, a nőképző egylet javára. S mindegyik látogatott, vidám, kedélyos. Zene és tánc közt száműzve van Bellona, mely a terített asztalokhoz menekedik, s ott izgatja a csöndesen vacsorálók, beszélve a rajnai seregekről, golyószórókról, ágyúnaszádokról, fojtó röppentyűkről, stb.

Néha azonban visszalopózik a tánckörökbe is, s egy-egy csöppet vegyit a bókókba és szemrehányásokba. „Ah mily szemek, — mondja egy fiatal, — mintha csak a szerelem mitrailleuse-e volna!“ — „Mit ér — sohajtagi rá a bús mama, — mikor a mai világi ifjak megannyi páncélos hajók: páncéljuk a blazirtság.“

Bellona ijesztgető árnyéka ott lebeg most mindenütt, a hol emberek vannak, s nem csak a had, hanem a béke munkái közt is.

Még a városligeti dalesarnokot is az ő árnyéka mellett készítetik, mert tartani lehet, hogy a háború idény sok vendéget elriaszt. — Kár volna érte! Több, mint ezer résztvevő dalár jelentkezett a versenyre, a díszhangversenyre maga Liszt is bejő Szekszárdról, a hol most idöz, s a dalárszövetség zászlóját (keresztanya Jókainé) szintén ünnepelesen fogják fölszentelni.

Szeretnők, ha mindez sikerülne.

Elég disharmonia van most világszerte, hadd halljunk legalább itthon egy kis harmóniát!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (Novezet-es törvényszéki ítélet). Lyon városa levéltárában következő okmány van: „Riquieu Jean sütőmester számára két heti fogságra ítéltetik azon botrányos cselekedeteért, hogy szept.

25-kén isteni-tisztelet alatt a templomba tört s ott orditozott. Mihály vicarius. Lyon, 1345.“ Ismét egy újabb adat az állatok elítéltetésére, melyek ellen a középkorban néha rendesen bíraskodtak.

koronája s másikán egy nagy lyra lesz aranyból kihimezve, ily fölirattal: „országos magyar dalár-egyesület. Buda-Pest 1870.“ Négy szögletén dal-és zeneművészeti emblémek fogják a zászlót érdekesíteni. A debreceni dalegylet zászlóját és a pesti nyomdászegyleti dalkör zászlóját is ő készíté az ünnepélyre.

* *(Katonai vasuti munkások.)* A budai pályaudvarban pár nap óta több ezredből való katonáknak a vasuti sinek felszagaftásában és lerakásában gyakorolják. A gyakorlatnál tiszték is vannak jelen.

* *(A háboru jolytán)* a nyugati világtól egészen el vagyunk zárva. A hírszomjas kelet még távirati híreket is alig kaphat. A posta-küldemények csak nagy kerülő utakon érkeznék meg, vagy el is maradnak. Így a francia lapokat a kelet napja után egy hét múlva kapjuk, a porosz lapok pedig gyakran meg sem érkeznek.

* *(A bécsi osztrák államügyész)* jónak látta több ízben lefoglalni az Ausztriába érkezett külföldi lapok némely példányát. De egyszersmind lefoglalta a Magyarországra szólókat is. Nem tudjuk, mi köze van az osztrák államügyésznek Magyarországhoz.

* *(Bátfalvy tr. magánygyógyintézete XI-ik évi működésének statisztikai kimutatása.)* Az elmúlt XI-ik intézeti évben (1869-ik május 15-től 1870-ik május 15-ikéig) összesen 507 beteg vette igénybe az intézet gyógysegélyét. Ezek közül 408 járóvoslattal, 99 pedig az intézet helyiségeiben gyógytattal az intézetben gyógykezelt betegek közül 69 fi, 30 nőnemű vala. Ezek közül a test-egyenészeti osztályon ápolgatott 30, az elkülönített orvosebészeti osztályon pedig gyógyápolást nyert 69. A bennápoltak korát tekintve, volt — 2 éves = 5, 2—5 éves = 6, 5—10 éves = 3, 10—15 éves = 13, 15—20 éves = 7, 20—25 éves = 8, 25—30 éves = 16, 30—40 éves = 16, 40—50 éves = 9, 50—70 éves = 13, 70—80 éves = 3. Összesen 69.

A tulajdonképi betegeken kívül több szüle, rokon s kiscsőr nyert rövidebb és hosszabb ideig teljes ellátást az intézetben. Betegek hazánk következő megyéiből valának: Abauj, Alsó-Fehér, Baranya, Bács, Bereg, Békés, Bihar, Borsod, Csanád, Csikszék, Fehér, Gömör, Heves, Hont, Hunyad, Jász-ság, Kolozs, Komárom, Maros szék, Nógrád, Pest, Somogy, Szabolcs, Szepes, Temes, Tolna, Torontál, Ugocea, Veszprém, Zala. Továbbá ápoltak betegeket Alsó-Ausztriából, Francia-, Oláh-, Porosz- és Oroszországból. Az intézet betegein legjobb sikerrel hajtottak végre műtéteket: Fleischer József, egyetemi tanár; Hirschler Ignác, a pesti szegény gyermekkórház tanácsadó szemorvosa; Kovács József, egyet. ny. r. tanár; Kovács S. Endre, közkórházi főorvos; Lippay Gáspár, egyet. ny. r. tanár; Lammier Sándor közkórházi főorvos és egyetemi m. tanár; Siklóssy Gyula egyet. m. tanár és az intézet igazgató főorvosa.

* *(Az ágost. hitvallásnak tíz-az egyházkerületének közgyűlése)* július 27-ikén nyílt meg Lőcsén. Zsedényi Ede országgyűlési képviselő elnöklelte alatt. Zajos tetszéliséggel fogadták beszédében kiemelve a népnevelés szükségét, a nyíregyházi tanítóké-

pezde ez évi szükségének fedezésére 1000 frtot, tíz jeles néptanító megjutalmazására 500, és kitűnő iskolás gyermekek fölszámolására 600 frtot ajánlott.

* *(A budai várörsegi plom)* déli oldalán fekvő sekrestyéje a miniszteri nagy épülethez csatoltatván, bontás alkalmával a sekrestye padolata alatt bolthajtásra, ez alatt pedig sirboltokra akadtak. A muzeumi régiségértör, a városi tanács és képviselőség többsége küldöttségével a helyszínben megjelenvén, a földalatti sirüregre mult századbelinek találta, mely elég tisztán és épen van föntartva, s több esinos, jó állapotban levő falfestményvel, a halálra vonatkozó sz. írásbeli fölirattal, számozott koporsófülkékkel bir. Minthogy a sekrestye alatti sirboltból az egyházi szentély alatti nagyobbba lehet jutni, hol még elég hely van az előbbi sirboltból kivett koporsók számára, elrendelték, hogy a jegyekkel ellátandó koporsók kellő tisztelettel helyeztessenek át, és a templomi kriptá befalaztatván, a szentély alatti egyik szeleő ablak ajtójá alakíttassék, melyen át a sirboltba lehessen jutni. Az, hogy ott 7—8 sarcophag találtatott, pusztá mese. A koporsók jobbmódu holtakról tanuskodnak, fölirataik még nem voltak elkészítve. Egyikén székeltet kivert következő fölirat volt: HIC JACET MISER PECCATOR MATTHIAS SAJNOVICS DE KALOZ. OBIT DIE 31 DECEMBRIS 1780 ANNO. A hullán selyemtakaró van; illyennel volt fűdve az egész koporsó is. Egy másik egészen ép tölgyfa koporsón esinosan festett feszület látszott, a hulla kezében, mint az elsőbiének, feketeszemű olvasó volt, hasonló fakeresztel. Egy kised fején a korona és sárga atlasruha még ép vala; egyik üregben pedig minden koporsó nélkül szerzetes feküdt, egész testét feketéz mez fűdéz, feje téglán nyugvék, s ezen szintén a fekete csuklya nyoma látszottak. Minthogy a koponya a csuklótól elválva, a talajon feküdt, a lefejezett Martinovicnak hiszik.

* *(Régészet.)* B. Nyáry Jenő gazdag régiségi lelhelyre akadt Gömörben. Söregen a Várhegy nevű sziklás és jókora magaslat keleti lejtőjén próbaátásokat tévén, több, hosszas formájú, beboltozott és kiégetett, alul sima kővel kirakott kemence-féle üregekre akadt. Mindegyik üregben egy-egy nagy őrlő-kő volt, s az őrlő kő alatt fél láb magasságban lamu. Közvetlen eme kerekded üregek mellett pedig jókora kiterjedésű konyha-hullad. k-helyek terülnek. Az üregek egy öl hosszúság, 5 láb szélesek és ugyanoly magasak. A lelt tárgyak közül első sorban megemlítendő ama roppant nagy edény, mely habár összetört, mégis két kila életnél többet fogadhat magába; s mely a hazánkban eddigelő talált edények közül a legnagyobbak bizonyul. Szépek a kisebb eszerp-edények, s ezek közt legszebben ékesítvék a fekete eszerpéből készült merítő kancalok és a hegyes fenékű hosszukás poharak. Talált bronz-tüket is, valamint számos körégiséget, ezek közt vagy 8 darab trachitból készült kővésőt, több kögyöngyöt, orsógombot, és temérdek kisészölt esontárgyat. A esontárgyak közül kiválóan szépek a nyílesucok és tük. Hanem mégis mindezek

közül legszebb egy gyönyörűen kiesizolt, 7'' hosszúságú esztétér, melyet mai napság is feyverül lehetne használni.

* (*Jébarlang.*) Mult hóban három fiatal ember a gyönyörű straceni völgyben, a dobsinai határon fekvő, régi idők óta ismert, ugynevezett jéglyuk (ducsa) megvizsgálására elszánta magát és elhatározásukat a legfeyesebb siker koronázta, a mennyiben több ölnyi meredek lejtőség után tágas üregeket, sik térségeket sikerült fölfedezniök, hol a jég sok ezer mássa számára föl van halmozva, s hol augusztusban is lehetne koresolyázni. A barlang egyik átkutatója nevére Ruffinyi-barlangnak kereszteltetett, az is ismert sziliceit, a „Gömöri L.” szerint, tetemesen felülmulja s nemcsak Dobsina egyik nevezetességét képezendí, de országos érdekekkel is bír. A városi képviselőtestület a bejárás nehézség elhárítására a barlang rendszeres fölvételére a szükséges költségeket megszavazta, s a fölvizáztatot egy bizottmány által gyakorolja. Az 50-es években, midön ő felsége ott járt, e jégbarlang szomszédságába a villás reggelire a pohorlai jégveremből szállították a jeget.

* (*A pesti vakok intézetének*) kilenc tagja a vidékre körútra indult hangversenyeket rendezni, s jelenleg Kolozsvárt vannak.

* (*A losonci állami algymnázium.*) Ő felsége a közkutatási miniszter előterjesztésére megengedte, hogy Losoncon egy hitfelekezeti jellegnélküli 4 osztályu algymnázium az ottani evangélikus egyházalzózzelg kötött szerződés alapján, a jövő tanév kezdetétől életbeléptethessék, és e tanítézet igazgatójává egyuttal dr. Lengyel Dániel nagy-körösi hely. hiv. lyceumi tanárt, a rendszeresített járandóságok élvezete s a szabályszerű próbaidő fenntartása mellett nevezte ki.

* (*Rutikorszky Kázmér síremlékét*) Gerenday kőfaragó már elkészítette s leküldte Nagyváradra. A leleplezési ünnepély aug. 28-án lesz.

* (*Képviselejlélt.*) Szabolcsmegye nyírbozdányi kerületében Elek Gábornak jelölte ki a baloldali képviselőnek.

* (*A homédménház javára*) pénteken a császár-fürdőben tartott bál kitünően sikerült s a jótékony célra körülbelül 200 frt fog jutni.

* (*Delvecen város történelmére*) nyit Szücs István Debrecenben előfizetést. A mű négy korszakra oszlik. Első korszak magában foglalja a város multját, legrégibb időkötől a reformationának e városba behozataláig (1536). Második korszak tartalmazza a reformatió bevételeétől a városnak szabad királyi városi rangra lett emeltetéséig (1613.) terjedő eseményeket. Harmadik korszak tart 1683-ik évtől 1848-dik évir. Negyedik korszak 1848-ik évtől kezdve mai időkig. Mindenik korszak két részt foglal magában. Első rész a város kül-, második pedig beléletét gazdasági, iparizleti, kereskedelmi, társadalmi, vallási és közművelődési szempontból ábrázolja. Előfizetési ára a három kötetü műnek 5 frt.

* (*Az eszéki Dráahíd építése*) be van fejezve, ugy hogy július 19-én az első mozdony már átrobogott rajta. A próba menet július 21-én dél-

előtt történt meg. A szakemberek a legújabb rendszer szerint épített hídát kitünő műnek tartják, s a híd a próbamegterhelhetés alkalmával roppant hordképességről tanuskodott. Az eszékvillányi vasutvonal aug. elején fog megnyitattni.

* (*Rablák a felföldön.*) Thurócmegeyéből azt írják, hogy ott újabban, mióta t. i. a kassa-oderbergi vasutépítési munkálatánál mindenimben összesereglett munkások dolgoznak, számos rablász történi. Julius 25-én a vasuti munkások fölig agyonverték egy koresmárost egész családjával; m. hó 26-án reggel pedig egy szegény falusi kántort találtak az országuton elmetesztett nyakkal. Orájja, láncá és utitáskájá, melyet kevéssel azelőtt egy koresmában láttak nála, hiányzott,

* (*Virkedés a zsinagógában.*) Nagy-Váradon mult szombat botrányos jelenetnek volt színhelye a zsidótemplom. Szükszöröl az orthodox rabbi erőnek-erejével prédikálni akart a váradí templomban, de midön a szöszökre lépett, a közönség nagy része piszszegni, sipolni kezdett, utóljára pedig a helybeli és a vendégrabbi párthívci valószággal bírokra keltek és a legváltozatosabb címekkel és ülegekkel fűszereztek kézzelfogható polemiajukat. A fölkapott templomszöszök nem egy orron és homlokón hagytak maradandó bélyeget.

* (*Villámcsapás.*) Szövérd környékén Marosszékben egy székely ember fiával a vihar elől egy szénaboglya mellé vette magát. Alig hogy ott letelepedtek, a villám beütött a boglyába, s az öreget agyonütötte. A fiatalnak semmi baja sem lett.

* (*A híres afrikai utazó.*) Livingstone, kinek halálhíre már az összes müvelt világot bejárta, — angol lapok szerint — közelébb teljes egészszégen fog megjelenni Afrika partjain. Anderson kapitány szerint: dr. Kirk, a zanzibari angol ágens, közelébb levelet kapott Livingstone-tól, melyben ez őt állapota fööl teljesen megnyugtatta.

* (*Dickens Károly végrendeletét*) fölbontották. Ingó vagyona összesen 80,000 fontra van becsülve, s végrendelete hosszas okmány, lapos, angol jogi stylumban tartva. Dickens nejének, kitöl tudvaléoleg elválva élt, 800 font sterling kamatját hagyta, ugyanazt az összeget, melyet számára életében is rendszeren fizetett. „Drága sógorojének Miss Georgine Hogarth-nak, a legjobb és legigazabb barátójének“ 8000 fontot hagyományozott. Jellemzők végrendeletének következő sorai: „Kivánom, hogy nem költségesen, hanem szerényen temessenek el, hogy a temetés ideje és helye nyilvánosan ne legyen tudatva, hogy három egyszerű gyászkoesinál többet ne használjanak temetésenél, s azok, kik ottban jelennek, gyászjelvényeket ne viseljenek. Neveket egyszerűen angol betűkkel írják síromra, a „Mr.“ vagy „Esquire“ hozzátétele nélkül. Kérem barátainkat, hogy számomra semminemü emlékszóbot ne emeljenek.“

* (*Münchenben a háboru miatt*) nagyon aggodnák s elővigyázati rendszabályokat léptettek életbe. Igy a királyi könyvtárt és képtárt már becsomagolták, s a tov. szállítás is megkezdődött.